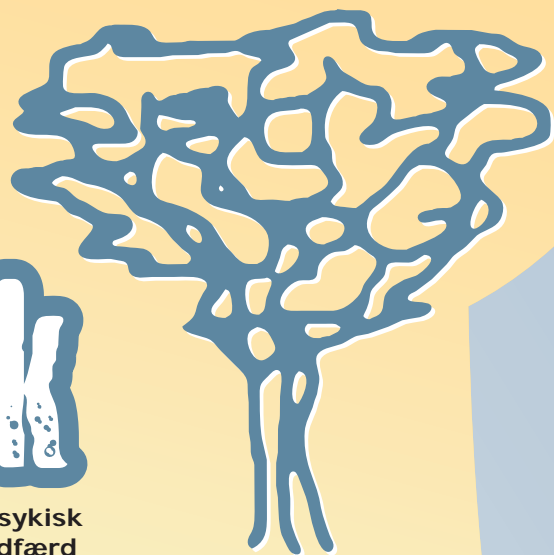

Nyhedsbrev

Vidensteam.dk

Nyhedsbrev fra det landsdækkende Vidensteam vedrørende Psykisk Handicappede og Senhjerneskedede med Problemskabende Adfærd

Inklusion af de ekskluderede

På Bøgen i Nordjylland forsøger man at rumme de børn og unge, som det normale samfund ikke har plads til. Bøgen er en specialinstitution, hvor bo-, skole- og beskæftigelsestilbud er samlet, og hvor den pædagogiske praksis tilpasses den enkeltes kompetencer. For på Bøgen bor børn og unge med særlige behov.

*Af Susanne Dam,
Vidensteamets sekretariat*

På Bøgen ved Hammer Bakker nord for Aalborg har man etableret en helhedsinstitution for børn og unge. Alle beboerne har en udadreagerende adfærd, og deres sociale kompetencer er dårlige. Bøgen er deres sidste mulighed. Deres adfærd gør, at de ikke kan rummes i amtets øvrige tilbud. "Vi har en målgruppe, der er sammensat af mange forskellige diagnoser. Men det fælles for dem er, at de har en meget ringe social formåen. De magter kun en meget kontrolleret form for fællesskab. De er meget behovsstyret og har en

lav frustrationstærskel", fortæller forstander Peter Thomsen. Udfordringen for Bøgen er at skabe et rummeligt og beskyttende miljø, som formår at inkludere disse uanbringelige børn og unge.

De uopdragne

De børn og unge, der bor på Bøgen, er for det meste kun lettere psykisk handicappede. Mange af dem ligner af udseende den resterende del af Danmarks befolkning. Det betyder, at de ofte måles og sammenlignes med 'normale' jævnaldrende. Frem for at blive betragtet som handicappede med fundamentale problemstillinger.

Når Bøgen får en ny beboer, har det omgivende samfund derfor gerne en forventning om, at man på Bøgen kan 'reparere' den unge, der anses som uopdragen. "Der er en tilbøjelighed til at måle vores indsats på, hvornår de er klar til et normalt liv", fortæller Peter Thomsen.

Mål for indsatsen

Men på Bøgen kender man beboernes begrænsninger. Derfor evaluerer man heller ikke indsatsen

ud fra normalverdenens parametre. F.eks. er det ikke nødvendigvis et mål, at beboeren kommer ud på arbejdsmarkedet. Indsatsen måles i stedet på, om beboerne føler glæde, på at de opbygger sociale kompetencer, eller får en erkendelse af, at de har behov for støtte.

Opgaven er at skabe de rette præmisser og optimale livsbetingelser for beboerne. Målet er først og fremmest at disse uanbringelige børn og unge får forudsætninger for et liv, hvor de ikke konstant er på kollisionskurs med omverdenen. Et liv hvor de lærer flere sociale kompetencer, undgår kriminalitet og ikke bruger vold som en måde at kommunikere på.

Normaliseringstanken

Da totalinstitutionerne i slutningen af 50'erne blev afviklet, var det med den intention at give alle psykisk handicappede et liv så nær det normale som muligt. Nøgleordene var decentralisering, normalisering og integration. Handicappede skulle have de samme rettigheder som resten af befolkningen. Det var på det tids-

punkt børn og unge med udviklingshæmning fik ret til undervisning.

Normaliseringstanken førte også til ønsket om at integrere de udviklingshæmmede i det omgivende normalsamfund. Tankegangen betød, at man i 80'erne fik en målsætning om, at børn og unge med lettere psykiske handicaps med fordel kunne integreres i SFO'erne og det etablerede undervisningssystem.

Når kompetencerne mangler

Erfaringen har imidlertid vist, at det er vanskeligt at rumme hele målgruppen inden for normalområdet. På trods af, at man har oprettet rummelige specialklasser.

Afdelingsleder Brian Tjørnelund fortæller, at Bøgen har måttet udvide sine interne aktiviteter, fordi deres beboere ikke kan rummes 'ude i normaliteten' eller leve op til de mange krav, der eksisterer til individet i dag.

Når man bevæger sig i nutidens samfund forventes det, at selv børn hele tiden laver tilvalg. At de vælger det, der er bedst for dem selv, og er ansvarlige for deres eget liv.

Bøgens skovvirksomhed er dagbeskæftigelse for flere af beboerne

Men Bøgens beboere kan ikke træffe de valg, det kræver. De har ikke kompetencerne. Og de andre børn vælger dem fra.

Udelukkelse

Konsekvensen er ikke kun, at disse børn og unge er svære at integrere på normalområdet. Konsekvensen er også, at de gang på gang oplever, at de udelukkes herfra. De har med andre ord ikke gavn af normaliseringstanken. Peter Thomsen forklarer: *"Disse børn, som vi prøver at inkludere i folkeskolen, de oplever ofte, at de ikke er inkluderet. De kan ikke leve op til de krav der er, og de oplever det som svigt. Jeg tror, at de ofte er ganske klar over, at de er anderledes."*

Når der ikke tages hensyn til deres manglende kompetencer inden for normalområdet betyder det, at de oplever, at de ekskluderes fra den ene sociale arena efter den anden.

Helhedstilbud

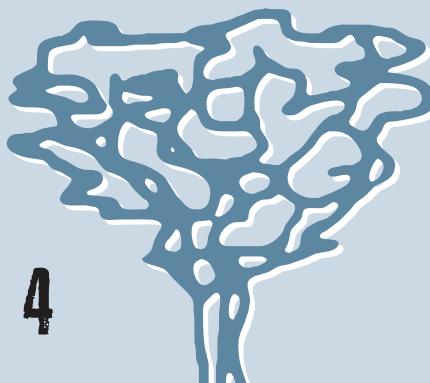
Botilbud som Bøgen har derfor genoptaget principper fra centralinstitutionerne tid. Det er et helhedstilbud, uden de barrierer der normalt adskiller de tre livsområder; sove, lege og arbejde.

Bøgen er altså ikke kun et bosted, men også skole, dagværksteder, fritidsordning og fritidsklub. *"Vi er i alle døgnets 24 timer bevidste om den enkeltes formåen og især begrænsninger, da det*

er her de oplever deres nederlag og fiaskoer", fortæller Peter Thomsen. Med indretningen af skoletilbudet og en række andre muligheder for beskæftigelse, forsøger Bøgen at skabe et liv, der er så tæt på det normale som muligt, men under klar erkendelse af, at beboernes behov ikke er normale.

Inklusion af de ekskluderede

Omkring halvdelen af beboere benytter Bøgens skoletilbud. Netop skolen er en af Bøgens store succeser. Mange af beboerne har ved anbringelsen haft afbrudt deres skolegang, fordi de ikke kunne begå sig i folkeskolen. På Bøgen har man fået dem til at deltage i undervis-

ningen. Det skyldes, at man arbejder ud fra den simple filosofi, at man skal møde hvert enkelt barn der, hvor det er.

'Belønningspædagogik'

Folkeskolen belønner de gode elever med gode karakterer, og den straffer manglende dygtighed og forberedelse med dårlige karakterer. På Bøgen har man erkendt, at deres målgruppe ikke profiterer af denne tilgang. I stedet har Bøgens beboere brug for en gulerod, og man inddrager konkrete belønninger i pædagogikken. De unge får f.eks. en symbolsk økonomisk betaling for at deltage i undervisningen eller for at være på dagværkstederne. Og det giver pote. Peter Thomsen er overbevist om, at det er pga. kombinationen af den pædagogiske tilgang og det økonomiske incitament, at man formår at inkludere de unge i Bøgens undervisningstilbud.

Kvalitet i kraft af størrelsen

Institutionens størrelse er en forudsætning for, at Bøgen kan eksistere som et helhedstilbud. 30 beboere, en ordentlig dagspris og indtægtsdækkende virksomhed er altafgørende for, at Bøgen kan opretholde rummeligheden og have så mange aktiviteter. Herigennem har Bøgen mulighed for at tilrettelægge det mest hensigtsmæssige tilbud til hver enkelt beboer. Størrelsen betyder også, at

man kan have fleksible vilkår og fastholde personalet.

Institutionernes rolle i Kommunalreformen

Bøgen overgår som led i kommunalreformen til Aalborg Kommune ved årsskiftet. For forstander Peter Thomsen er det en vigtig udfordring at arbejde for at bevare institutionens fleksibilitet og størrelse. Han påpeger, at det er afgørende, at institutioner som Bøgen kommer ud til kommunerne og får skabt en dialog om den nødvendige indsats overfor lettere udviklingshæmmede børn og unge med særlige behov. Herigennem skal man sikre, at der fortsat eksisterer institutioner med afgrænsede målgrupper.

Ansvar og viden

Institutionerne har et ansvar for at formidle deres viden om området videre til kommunerne. Herigenem er det også Peter Thomsens håb, at fagmiljøet kan være med til at opbygge et tværkommunalt samarbejde og de rette betingelser for, at man også fremover fastholder og videreudvikler viden. Brian Tjørnelund understreger, at det er vigtigt, at institutionerne dokumenterer deres arbejde. De skal på den måde selv være med til at sikre, at kommunerne også i fremtiden sætter fokus på den enkeltes behov, kvalitet og ikke udelukkende på pris.

På Bøgen ved man, at det er nødvendigt med institutioner, der kan skabe et miljø, hvor man formår at inkludere de børn og unge, som ingen andre kan rumme. Tilbud, hvor der bliver taget de nødvendige hensyn til hver enkelt beboer og deres begrænsninger. Hensyn som man af gode grunde har vanskelig ved at tage i normalsamfundet.

På Bøgen arbejder man med den gode relation og anerkender ikke vold, læs artikelen på vidensteamets hjemmeside: <http://www.vidensteam.dk/16-16.aspx>

Specialinstitutionen Bøgen

- Helhedstilbud for 30 børn/unge og voksne i alderen 10-25 år, der drives efter hhv. § 51 og §93.
- Alle beboere har psykiske og sociale funktionsnedsættelser
- Dagspris: Ca. 4000 kr.
- Helhedstilbuddet indeholder botilbud, beskæftigelsestilbud og undervisningstilbud
- Bøgen består af 6 fysisk adskilte afdelinger

Kontaktoplysninger:
Specialinstitutionen Bøgen
Storemosevej 12
9310 Vodskov
Tlf. 96 38 60 10
Se også www.nja.dk

